

Թուրքերը սզում են իրենց 73 հայրենակիցների մահը. մոռանալով եղեռնի մեկուկես միլիոն զոհերին

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 29 ՅՈՒՆԻՍԿԱՐ, ՍՄՏԵՐ. Վաշինգտոնում Թուրքիայի դեսպանությունը օրերու նեց այդ օրում քուն հյուրասուներ Մեծնեղ Բայրաի եւ Բայադի Գեմիի տղանության 25-րդ տարեդարձը «Երևան» ամսագրին էին 73 աննեղ քուրերից, որ հայ ահաբեկիչների զոհը դարձան, այդ թվում 41 ղիվանագետներ՝ զուր Turkish Daily News թերթը Ֆիլեյով այդ ողբերգական իրադարձությունները, մեծ հուսով են, որ Թուրքիայում ահաբեկչություն եւ էրնիկական բեւանություն հասկացությունները ընդմիջ կընթան նոր սեռույնների կյանքից», այդ կաղակցությանը սասց ԱՄՆ-ում Թուրքիայի դեսպանության մաձո Կարսուդարը:

ԱՄՆ. Չափ Փուշիկյանը կառաջադրի իր քեկնածությունը Մենասի ընտրություններում

Ինչոյե հայսնի է դարձել, Կալիֆոռնիայի նահանգային խորհրդարանի անդամ Չափ Փուշիկյանն իր քեկնածությունը կառաջադրի Մենասի առաջիկա ընտրություններում: Այժմ նեյալ երջանը Մենասում ներկայացնում է Չ. Փուշիկյանի կուսակից, հանրադատական Բեն Մասսին: Գայագզի գործիչը առաջին անգամ խորհրդարանի անդամ է ընտրվել 1994 թ., իսկ մինչ այդ եղել է նահանգապետեր Պիս Ուիլսոնի եւ Տուրք Գոմեջյանի խորհրդակաճը:

Լ. Չուրաբյանը «բացարձակ կեղծիք» որակեց Ելցիհնից օգնություն խնդրելու մասին տնդումները

Երեկ խմբագրությունս 2 տարբեր աղբյուրներից ստացավ տեղեկություն այն մասին, թե Մոսկվայում գտնվող «վսահեյր աղբյուրների» համաձայն, նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հունվարի 26-ին նախագահ Բորիս Ելցիհնի հեւ ունեցած հեռախոսազրույցի ընթացում խոսել է ոչ միայն Պետրոսյանի կողմից Հայաստան-Ռուսաստան ռազմաստեղծիական տայմանագրի հաստատման ուրախացող փաստի մասին, այլեւ ներկայացրել է Հայաստանի ներադախական իրաւիճակը: Նեյալ «վսահեյր աղբյուրների» տնդմամբ, Լ. Տեր-Պետրոսյանը Բորիս Ելցիհնին ներկայացրել է դարաբաղյան հիմնահարցի նկատմամբ ԵԱԳԿ Միենակի խմբի երանախազահուրթյան տեսակետներին համահունչ իր տեսակետների նկատմամբ երկրում գոյություն ունեցող նոր հակադրությունը, այս անգամ իւխանությունս ներսում, մասնավորապես ուժային նախարարների եւ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանը, միւս միւենույն աղբյուրների ասելով, վսահեյրել է Բորիս Ելցիհնին, թե ինչը ի վիճակի է այդ նոր ընդդիմության «հարցը» լուծել, սակայն նկատ ունենալով, որ երկրում ներադախական մթնոլորտը շիկացած է, Ռուսաստանի նախագահից խնդրել է հեւագա մի կանի օրերի ընթացում իրեն ընդունել: Այլ խոսով հայցել է Բորիս Ելցիհնի օժանդակությունը ներադախական հարցերի «կարգավորման» գործում:

«Նախագահի թիկնազորի տեսք հրավիրված չի եղել «դեմոֆի վայր»

Նեւելու համար թե իր նկատմամբ անցյալ տարաք կատարված մահի փորձի դեմոֆի հեւանությունս ի նչ ընթացի մեջ է գտնվում, «Ազգի» թղթակիցը ելել ղիմեց՝ հանրադատության նախագահի թիկնազորի տես ղեմեւր մեյոր Ռոմեն Դագաբյանին, որ տեղեկացրեց, թե օրերս 33 դասախազությունից են դասեոնաղես ղիմել իրեն փորձանությունս համար տրամադրելու դեմոֆի տաիին իր օգտագործած «Տոյոտա» մակնիւի «Տիդ» տեսակի ավտոմեեենան, ինչը եւ տրամադրվել է իր կողմից Կաղաքիական դարտաճանաչուրումը Մեր թղթակցի այն հարցին, թե իսկ ինչո է ինչը խուսափել եւ չի ներկայացել անցյալ ուրաք ղեմոֆի վայրում ԵԳ եւ ԱՄ նախարարի փոխնախարարների մասնակցությամբ անցկացված փորձանունությունը, ինչոյե ղրել էր մեր դասեոնակից «Առաւիլ» թերթն իր հունվարի 24-ի համարում, որն Դագաբյանը դասախազեց, որ ոչ ոք իրեն ղզուրեացրած չի եղել այդ մասին եւ ավելացրեց «Եթե որեւ մեկը հարց ունի այդ դեմոֆի մասին, կարող է ղիմել անձամբ ինձ, ես միւս դասախազեց եմ բացատրություններ տալու»:

Տարավալվիան կմիանա՞ Ռուսաստան-Բելառուս միությանը

29 ՅՈՒՆԻՍԿԱՐ ԾԿ Բելառուսի նախագահ Լուկաշենկոն ունաւալու ուսարեց Հարավալվիայի միացումը Ռուսաստան-Բելառուս միությանը: Բելառուսի նախագահն այդ մասին հայտարարեց Բելառուսում ինտերֆալսին սված հարցազրույցում, որեղ նա ղզեւվում է ետորա դասեոնական այցով Լուկաշենկոյի խոսեոթալ Հարավալվիայի ղեկավարության հեւ վարած իր բանակցությունների նդասակն է այնուիսի համաձայնություններ ձեոել թեբել, որոնք համարաա համաման կլինեն Բելառուսի եւ Ռուսաստանի միջեւ այժմ գործող համաձայնագրերին: Բելառուսի թերթերում երեկ հրադարակված հարցազրույցում Ալեքսանդր Լուկաշենկոն հայտարարել է, թե Ռուսաստանի եւ Բելառուսի Կաղաքականությունները Հարավալվիայի հարցում սեբտրեն կորդինացվում են:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Վեհափառ հայրապետը հանդիպեց Տելմուս Բոյի հեւ

Տուվալալեսակախն այցը շարունակվում է

Նորին սրբություն Գարեգին Ա կաթողիկոսը, շարունակելով անդրանիկ հովվադատական այցը Գերմանիայում, հունվարի 26-ին հանդիպեց Գերմանիայի խորհրդարանի նախագահ Ռիսա Չյուսմուշի հեւ, տեղեկացնում է Մայր աթոռի մամո ղիվանը: Տիկ, Չյուսմուշը ղնախեց Վեհափառ հայրապետի ավանդը կուոմենիկ ասղարեղում: Խորհրդարանի նախագահը շեւեց հայ եկեղեցու դաիդաոնողականությունը դերը հայ ժողովրդի եկեղեցական եւ ազգային ինենություն դաիդաոնման մեջ, ինչոյե նաեւ արտահայեց իր մասնագությունը կաղաված Գերմանիայում հավաստի թուլացման հեւ:

Վեհափառը շարունակելով իր խոսուրդեց Գերմանիայի ժողովրդին Հայ եկեղեցու նկատմամբ որդեգրած բարյացակամ վերաբերմունքի համար: Կաթողիկոսը ներկայացրեց Հայաստանի ներկա իրավիճակը, սեսեսական կացությունը, Կարաբաղյան հիմնախնդիրը, վերջինս լուծման մեջ շեւեւելով երկխոսության անհրաձեւությունը:

Նույն օրը Վեհափառ հայրապետը հանդիպեց Գերմանիայի վարչապետ Տելմուս Բոյի հեւ: Ավելի հան մեկ մաս

տեւած ղրույցի ընթացում Վեհափառը շարունակելով հայտնեց Գերմանիայի տեսությունս եւ ժողովրդին հասկաղես Գյուոմրի երկրաշարժից հեւտ Հայաստանին ցուցաբերած օժանդակության համար: Խոսելով Հայաստանյայց եկեղեցու վերանորոգման մասին Վեհափառը իույս հայտնեց, որ կենսական այդ գործին կաջակցեն նաեւ Գերմանիայի կաթողիկոս եւ ավեսարանական եկեղեցիները: Տարածաշրջանի Կաղաքական իրավիճակի աղբիվ Նորին սրբությունս շեւեց, որ թե ինչը եւ թե Հայաստանի տեսությունս հավաստում են խաղաղ ճանաղարհով խնդրի լուծմանը:

Հունվարի 27-ին Վեհափառ հայրապետը մեկնեց Համբուրգ, որեղ հանդիպեց կաղավերությունս ներկայացուցիչներին եւ տեղի փոքրաթիվ հայ համայնքի հեւ:

Երեկոյան Վեհափառ հայրապետին հյուրընկալեց Բոննում Գերմանիայի իույն ուղղափառ եկեղեցու ղզուստիոնս միտրոպոլիտը: Հույն ուղղափառ եկեղեցու Ս. Երոդդություն մայր տաճարում հայերեն տեղի ունեցավ փառաբանական աղոթք, որին մասնակցում էր նաեւ Բյուրնի հայ համայնքի «Կոմիտաս» երգախումբը:

Չորս նոր անդամ ԱՄՆ Կոնգրեսի հայկական հարցերի հանձնաժողովում

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 29 ՅՈՒՆԻՍԿԱՐ ՍՄՏԵՆՊՐԵՍ Ինչոյե հարորդում է «Արմինյն Միրուր Սիեթեթթթթ» թերթը, ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի հայկական հարցերով ղզաղվող հանձնաժողովի անդամների թիվն ավելացավ եւս չորսով: Այժմ հանձնաժողովը բաղկացած է 62 հոգուց, ինչը կաղվում է ներկայացուցիչների տալալի անդամների ղրեթե 15 տկուր: Նոր անդամներ են դարձել հանրադատականներ Շերոլ Բաուերը, Սեթյու Մարքինեը, Չո Սոուկին եւ

ԱՍԵՎՈՍԵ

Պաշտպանության նախարարը ռաղիոյին հարցազրույց չի տվել

Ներիւխանական կյանի ցանկացած լարվածություն միւս էլ դարաւս հող է հանդիսացել տարբեր եւ բաղմաբնույթ ասեկոսեներին ու բանախաններին համար: Հաճախ ղզվար է լինում հայտնաբերել իրական սաղրիչներին:

Երեկ Երեւանում համաղ լուրեր էին երջում, թե իր 33 դասեոնությունս նախարար Վազգեն Մարգարյանը հարցազրույց է տվել Ազգային ռաղիոյին թղթակցին, որ հավանության է արժանացրել Վազգեն Մանուկյանի նախորդ օրվա ասուլիսի բովանդակությունը, ընդգծելով իր համակարծությունը, մինչեւ իսկ «դասախազ եմ ներողությունս խնդրել 1996-ի ղեմեոսեների իրադարձությունների համար»: Լուրը ոչ միայն անըմբռնելի աներեսակալելի ու ղզվարամարս էր, այլեւ չափազանց երջունակ Այդ մասին կարելի էր լսել ամենուր, թեւ չէր ղզեւվում ղեթ մեկը, ով ղույց ականըղով ունկնդիր է դարձել հոգեցունց այդ «խոսեոնությունս»:

Թաջ ղիտակցելով, որ նման բանի հնարավորությունը ոչ մի կերոլ չի ղիւում նաեւ սեղծված կաղախան կաղաղությունս ղիւում Երեւանում Գարեգին Ա կաթողիկոսի հարցազրույցում, որեղ նա ղզեւվում է ետորա դասեոնական այցով Լուկաշենկոյի խոսեոթալ Հարավալվիայի ղեկավարության հեւ վարած իր բանակցությունների նդասակն է այնուիսի համաձայնություններ ձեոել թեբել, որոնք համարաա համաման կլինեն Բելառուսի եւ Ռուսաստանի միջեւ այժմ գործող համաձայնագրերին: Բելառուսի թերթերում երեկ հրադարակված հարցազրույցում Ալեքսանդր Լուկաշենկոն հայտարարել է, թե Ռուսաստանի եւ Բելառուսի Կաղաքականությունները Հարավալվիայի հարցում սեբտրեն կորդինացվում են:

ՌՈՍԱՍՏԱՆՆ ՈՒ ՖՐԱՆՍԻԱՆ ԲՆԱՊԱՏԵԳԻՆ ՌԻԿԱՐԳ ԲԱՔՅԵՐԻՆ

29 ՅՈՒՆԻՍԿԱՐ, ԲԲ, ԲԲԸ Իրախան ղզալվածի կաղակցությանը շարունակվում են տարբեր երկրների ղիվանագիտական խաղերը: Ֆրանսիայի արզորոնախարար Հյուրեր Վեդրինը այսօր ժմեւում կհանդիպի Իրախի իր ղզորդկեր Բաձալ Կարաղիի հեւ: Այսօր իսկ Հյուրեր Վեդրինը կվերադաոնա Փարիզ, որեղ կըրույցի ԱՄՆ-ի տեսարտուղար Մաղլեն Օլբրայթի հեւ: Ինչոյե հայսնի է, ի տարբերություն ԱՄՆ-ի, Ֆրանսիան հանդես է ղաղիս հարցի ղիվանագիտական, այլ ոչ թե ուժային լուծման օգտին: Այդ իմաստով Փարիզի ղիբորոշումը մոտ է Մոսկվայի ղիբորոշմանը: Ռուսաստանի արզորոնախարար եվգենի Պրիմակովը դասախազում է ուրաք օրը Մաղլիոյում հանդիպել ղիկին Օլբրայթին: Տվյալ տաիին նոր ինֆորմացիա ստանալու համար նա տալաոն է Բորիս Ելցիհնի հասուկ բանագնաց վիկոսր Դոսովայուկին, որը Բաղդաղում բանակցություններ էր վարում Իրախի ղեկավարության հեւ: Մինչոյե Մաղլեն Վեդրինը եւ Հյուրեր Վեդրինը, Ռուսաստանի ԱԳՆ-ի ներկայացուցիչ Վալերի Նեստրուկինը լննաղաջեց ՄԱԿ-ի Իրախի տղաաղիոններին վերահսկման հարցով հանձնաժողովի ղեկավար Ռիչարդ Բաքլերին, որը հայ

տարալել էր, թե Իրախ բակեթիոլոգիական ղեմոֆի օգնությանը կարող է ոչնչացնել ղեկ Սկիլի բնակչությունը: Այդ աղբիվ հիւեցնեմ, որ Բաքլերի առաւելությունը սահմանափակվում է ՄԱԿ-ի ԱԿ-ին մասնագետներին հայտնի տվյալների հարորդմամբ, եւ նա լուրի կաղաքական կամ այլ մեկնաբանություններ անելու լիազորություններ: Մինչոյե Իրախի նախագահ Մաղղամ Հյուսեյնը մեկ անգամ եւս նախագաղուցարեց Միացյալ Նահանգներին, որ այդ երկիրը ղիբորի հարձակվել Իրախ վրա: «Իրախ կաղաքաղալի անթող ուժով», ասաց նա Հյուսեյնը իույս հայտնեց, որ գործը չի հասնի օաղմական գործողությունների: «Եթե Բաղդաղին ստիղեն կուվել, կուվում կօղազորվի Իրախ բանակի մասալական ողբ հզորությունը», ասաց նա Իսկ Մաղլեն Օլբրայթը ընդգծեց, որ անհրաձեւության ղեմոֆի Վալեիզոնը դասախազ է նաեւ միայնակ ձեոնալել վճռական ղզորոլություններ:

ՈՒՐՔԱԳԻԿ

«Պարզ ու առօրեական այգը ֆաղափական աստառ է ստանում»

Հունվարի 29-ին ԼՂՀ տեղեկատվության և մամուլի վարչությունը հանդես է եկել հայաստանյայց օրհեղ մասնավորապես անվանում է «Արջին ժամանակներ» հայաստանյայց մի քանի լրատվամիջոցներ ձեռնամուխ են եղել Հայաստան-Արարաղ հարաբերությունները անհարկի բարձր լուսավորական գործին: Մասնավորապես «Առավոտ» օրաթերթը «Քզզիկ» խորագրի տակ տեղեկատվում է, որ ԼՂՀ դատախազությունը ստացաւ նախարար Սերժ Առուսեանի և մեկուկուսի նախարար Արմեն Մարգարյանի գլխավորությամբ այցելել է Մյունխեն մարզ և տեղի ՀՀ կազմակերպության ղեկավարության, ինչպես նաև մարզի տարածքի աշխատակիցների հանդիպման ժամանակ ԼՂՀ դատախազության նախարարի անունից ներկայացրել «Արարաղի» ինչպես նաև ՀՀ ընդդիմության ջանքերով նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանի իշխանությունը քաղաքացիական ծրագիր»:

Ճգնաժամային կամ այդպիսին համարվող իրավիճակներում համարադրական նախագահը սովորաբար արահայտվում օրհեղ գծերում է որդես կանոն մխտելով ճգնաժամի առկայությունը: Ըստ նախագահի, ընդդիմությանը հավասարու դեղում էլիսի ընդունելով որ Հայաստանում հավերժական ճգնաժամ է և ուղեն, հայերս գեղ են ճգնաժամի մեջ աղբյուր գաղտնիք: Մակայն այս անգամ ճգնաժամի մասին խոսեց ոչ թե ընդդիմությունը, այլ իշխող թայց իշխանությունների բոլոր մեղքերից իրեն չզիստ ինչու սահմանագետող կուսակցու-

խակ հունվարի 27-ից անտրասկոմբն նաև ՀՀ-ի կողմից վիճակվող այն արդարակն է, թե «ճգնաժամի» իմունտ արցախյան հակամարտության կարգավորման խնդրում առկա ներխառնական հակասություններն են: Կոմկուսն ինչպես հայտնի է հակասությունները դիտում է «զգախու ու բալանելու» դուրսում, իշխող կուսակցության նախագահն էլ զարգացրեց իրարաձուրությունների գարգացմանը հետևող ֆաղափական ուժերին և հասարակ մահկանացուներին դարաբաղյան հողի վրա առկա սարաձայնությունների մասին ի լուսախարհի հայաստանյայց հետ

գործի միջև, հայաստանյայց թե բանակը չի միջանկյալ ֆաղափական գարգացումներին և չի մասնակցելու ֆաղափական խաղերին: Մարգարյան իր ֆաղափական հայաստանյայցներն է անուն դատախազում կողմերից մեկին: Այս առումով ավելորդ չէ հիշեցնել այն «խորությունն ու համարությունը», որով հիշական իշխանությունների և նրանց խոսակցների կողմից ընդունվում էր նախագահական ընտրությունների նախաժեյին ուժային նախարարների այդ բլում Կազգեն Մարգարյանի բլոր միջանկյալները նախընտրական կամողանիային, ինչի մասին բա-

մասնակց թե Արարաղի հարցը ինչպես «խաղակներ» հետ է լուծելու առանց հայ հասարակայնության կարծիքի հաշի առնելու: Ինչ է նշանակում օրհեղ նախագահի մամուլի ֆարսուղարի այն հավաստիացումը թե «ամենակարևորն այն է, որ սարաձայնություններ չկան Մահմանաղությունը համադաստիսան երկրի արսախին ֆաղափական ուղղվածությունը որոշող նախագահի և արսախին գործերի նախարարի միջև: Իսկ որ մյուս ղեկավարները կարող են ունենալ սեփական կարծիք, սարաձայն չէ»: Ռեալ ղեկավարի ընդհանրապես օրհեղ մեկի) հա-

ՆԵՐՔՈՒՍ

Ճգնաժամը կարծես չեզոքացվեց, իսկ ճգնաժամի վսահագր

բյունը: ՀՀ-ի հայտնի հայաստանյայցը հաջողեց դատախազության նախարարի հայտնի ասույթը, որին նոր բան կարող էին ավելացնել բացառապես վարչապետի և նախագահի դարաբաղությունները: Բայց վարչապետը լուծում է ընդգծելով թե, բնա, որ առնչություն չունի իրագործված ահաբեկությունների և իրավիճակի աղակալուսացման վործերի հետ, համաձայն չէ կառավարության «կարվածահարության» վարկածին և աղարանալու կամ բացատրություններ սալու փոխարեն, բարունակում ախասել:

Առայժմ լուծում է նաև նախագահը, որ բոս ամենայնի, դժվարին կարգարյան մեջ է, քանի որ «կրակն է ընկել» իր իսկ կարգային ֆայի մեղքը: Բնչարյանն այն վարչապետն է, ինչ չէ, որոնց կարելի է բաշխելու կլի ողև փոխել ի ֆաղարյան ոչ մի վերող գրուս չեղող նախարար Բնչարյանը, ինչպես «Ազգին» գրեթե կրկնելով, հաստատեց Կազգեն Մարգարյանը խորհրդակցել է ուրիշ գրչի մի հարվածով չե «արսալի»:

Այնուամենայնիվ Հայաստանում կա՞ ճգնաժամ, թե՞ ճգնաժամի մասին «լուրեր» չափազանցված կն են միտումնավոր: «Լուրերի» մեկնակցեն առայժմ միայն կոմկուսի

Կառավարող ղեկավարը, ասում են շատ ասուս գարտուր չէ ոչ սեղա ուրիշ բան չեն մսանում կամ ուրում, այսինքն թե լուրը հակասաբուննե չկան:

Ուսագրով է, որ աղեն դատախազության նախարարին «ի սեղը ցույց սալու» փորձեր են աղվում, նախարար, դարաբլում է Հայաստանի թիվ 1 զինվորն է միայն: Հակասություններ են փնտրվում ֆազնվում են նախարարի խոսքի և

ուսալորեն «կոկորդ էր դասում» ընդդիմությունը: Այն ժամանակ դա նորմալ էր, այժմ եր դժվար է գերազանհասել դատախազության նախարարի դիտուրում կարեաությունը, որի հսակ դրեւորումը գգալորեն լիցարափեց մրնուրսը և, բոս Լուրյան, չեզոքացրեց ճգնաժամը, բացահայտ կամ «բախված» հիշատակներ, կարծես, խորապես հիարափված են, որ «հայրենի ընդդիմությունն սկսել է սիրել հայրենի կառավարությանը» որ «իդուր էին մեծ մսավախություններ կաղված իրավիճակի գերման հետ», անգամ անհանգստացած են, որ «ընդհակառակը գոցեն ուրու մարդկանց համար սեղծվի իղեալական իրավիճակ, որ հնչեցնեն ազգային հասունացման գաղափար և գարառազան կոչել»:

Եւրոպա արաբազար օրալ ու նորուն այս դախին ՀՀ-ի վերախոսված ինչպես դարգելեց խախտուսալա էր երկրի թիվ 1 ողեսական ալի համար, և նախագահի վարչապետի հետ աղեն սեղծված ֆաղափական և սղիսա-սնեսական ղեկակն է ֆնտրվում, ինչն ինքնի ողչունելի է: Այնուամենայնիվ, ճգնաժամի վսանցն առկա է, քանի դեռ նախագահը բարունակում է

մար սարաձայն կլինե սեփական կարծիք չունենալը, ոչ թե ունենալը, բայց որուակորեն սարաձայն է, որ կառավարության ղեկի կարծիքը (այն էլ երկրի համար ամենակենսական հարցում) ողակա է կարեւորվում, քան կառավարության մի (թեկուր արսալին) գերասեղությունը ղեկավարի կարծիքը: Գերասեղություն, որ ի դեղ, ոչ մի կերող չի կարողանում «խացնել» մեկ այլ գերասեղության (դատախազության նախարարությանը) ներակա կառույցների (բանակի) ձեռքբերումները նույն սաղարեզում: «Հ նախագահն աղեն ընդունել է ԵԱՀԿ Միակնի խմբի համանախագահների մեակած կարգավորման ծրագիր» արսահայտությունը նույնպես վաստում է, որ նախագահն առանց մեակակալությունների նույնպեղում է Հայաստանի սեղ Հայաստանը... Դա աղեն ամենամակարեւոր մանրուկների բարուն է: Ի վնչու երև նախագահը վն կաակածում է, որ «կարալիճակի ֆնտրվում գրաված սարաձայնի փոխարեն» սարքերը դեռ է արցախահայության և հայրության ողականցին, թող հանրակրի միջոցով դարգի իր անելիքը: ԵԱՀԿ ԳՈՂՈՍՏԱՆ:

Ամրացված բնակելի ենքի հարցը՝ Երևանի մարզդեհարանի փակուղում

Բաց նամակ ՀՀ վարչապետ Կրն Ուրեղս Բնչարյանին

Մեծարող դարուն վարչապետ, Հարկաղրված ենք դիմել Ձեր բնող ու վճուական միջանկյալներ հուղաղով Ձեր օգնությամբ վերջ դնել բնող մեկուկուսե սարի բարունակվող արհեսական մի ֆաբեակի, որի դատաճան աղեսի գոսու որու ղեկավարների սիրած «սոնական» գեղեղյաների և գեղեղյակ խոսքերի ետեում երբեմն բախված ֆար անսարքությունն է մարդկանց, աղեսյալ ընսանիքների ճակատագրի հանդեղ: Երկրաբարձից վարչապետ և Համակարգային բանկի ծրագրով ամրացված մեծ Վխուրյանի թիվ 20 բնակելի ենքի բնակարանները նախաղես բաշխվել էին 1995 թ. սեղեսնրերի 18-ին, նախկին երթուղիի գործկոմի օրուսում, եր դեռ կասարված էր բնաբաշխաններին հաղի 60-65 տկուր: Այդ բոս Լուրյան անօրհնական բաշխումն էլ (որին հաջողել էր դեռ չկառուցված բնակարանների նույնպես հաղեղող օրդեղալորումը) կասարվել էր նաև աղաղակող անարդարություններով, սահմանված կարգի ու ենքի նախկին բնակիչներին բաշխել օրինակե, բաշխել կողիս ոսնահարումներով ուրոնց մասին կազմվել է Վխուրյանի դատախազության հանձնաժողովի 30.04.1996 թ. աղսը: Վերջինս 25.07.1996 թ. կից գրաղյամբ ողղարկվել է այն ժամանակ աղեն մի քանի ամիս գործող Երևանի մարզդեհարան: Ծուսով այսեղ են ողղարկվել նաև իրենց բնակարանների նկատմամբ բնակիչներին ուժանց իրավունքը վերականգնելու մասին Վխուրյանի ժողղասարանի վճիռները: Այդ ընթացում ենքը

դեռ կառուցված էր, և բաղկանաղի ժամանակ կար օրինակալությունն ու բնակիչների ոսնահարված իրավունքները վերականգնելու համար: Բայց... հույսերը գուր էին: Երբ մեզանից օմանք դիմեցին 1996 թ. նոյեմբերի 30-ին Երևան այցելած Ձեր հարգարժան նախարարին՝ ՀՀ այն ժամանակվա վարչապետ Սերժ Մարգարյանին, իսկ ենքի ամրացումն էլ այդ ընթացում մոս էր ավարտին: Երևանի մարզդեհն իր 23.12.1996 թ. կարգաղրությամբ մեծ Վխուրյանի թիվ 20 ամրացված ենքի բնակարանների նախաղես կասարված բաշխումը չեղաղ համարել: Մեզ աղսին, որ հենց ենքը հանձնելի, մարզդեհարանում սեղծված հանձնաժողովը ՀՀ կառավարության 22.12.1995 թ. թիվ 116 համաղասաղյանն ուրուսած և Համաբարաղիային բանկի սահմանած կարգի հիման վրա նոր բաշխում կկատար: Ինչպես մարզդեհի հիշող կարգաղրությունից, այնպես էլ ենքի բաշխարժան հանձնումից (թեև որուակի թեւորություններով ու օղակասություններով) անցել է ավելի քան մեկ սարի, սակայն ենքի բնակարանների բաշխման հարցը մնում է չլուծված... Փաստորեն, ողեսական կառավարման մասին հանդիսաղող մարզդեհարանի ղեկավարությունն անցած ավելի քան մեկ սարվա ընթացում երկակի խաղ է վարել և մեակադարեն սեղծված հավասարող օրի նախանաղյան դատախազին իր ողղարանաղակամությունը, գործնականում հանդես է եկել որդես անօրինակալություն հովանավոր Մի կողմից մեկ այսեղ աղեն ժամանակ

խաղել են և հարցի լուծման համար վերջին հաշվով ոչինչ չեն արել: Ըստ մեծ ունեցած տեղեկությունների, բյուրոսաղության մեջ են գցել նաև կառավարությանը վարչապետին նամակով դիմած բնակիչներ Վաղիսի Մարգարյանի և Քաղիկ Գասաղյանի հարցերով դեռ անցյաղ սարվա փետրվարի 15-ի և 17-ի գրություններով ողասաղանելով, թե իր նրանց ընսանիքները նույն ենքից աղաղակված են համաղասաղյան բնակարաններով: Մյուս կողմից, բնաարանի հեռանաղող հետ ենքի բնակարանների մի գղալի մարզ մարզդեհարանի լուս թողվությունը վաղուց գրաղեղվել են և դեռ բարունակում են գրաղեղվել սարքեր, այդ բլում առաղին հերթին նախող ուրուսամբ անօրինական կերողով բնակարան սաղած (նախկինում ենքի բնակիչ չհանդիսաղող) ընսանիքներով... Իսկ մեք ենքի նախկին բնակիչներ, այս ամրող ժամանակամիջոցում անվերջ գնացել էկել ենք մարզդեհարան սղասելով նոր բաշխման և առանց բացաղության ամեն բարաղ լսելով «այսու, վաղը, մյուս օրը» ողասաղանը: Ծաս անգամ դիմել ենք մարզդեհարանի բոլոր մակարաղի ղեկավարներին, բայց աղաղություն: Մեծ ներկայացուղիչները մարզդեհի վերուղսղ կարգաղրությունից ինն ամիս անց անցյաղ սարվա սեղեսնրերի 18-ին Վխուրյանի բնակչության հետ հանդիպումից հետո կազմակերղված ընողությունը ժամանակ դիմեղին նաև մարզդեհ Արարս Գոմղանին: Ես ենքի բաշխման մասին մեծ հարգաղումը լսելով նախ... գարմաղավ

աղա հարցն ողղելով այցեղ ներկա համաղասաղյան բաժնի վարչին, մեզ նրա թերանով ողասաղանց, թե բաշխման հարցը կլուծվի մեկ բարաղվա ընթացում: Թե մարզդեհ, Աժ ողսզամաղոր ողր Գոմղանը ինչպես է հարզում իր մարզդեհական խոսքը թողնեղ ինքն իմանա, սահեղ միայն, որ դրանից ես երեղ ամիս անցաղ, միջնե որուակե... հարցի լուծումը հանձնել Վխուրյանի գղաղաղեսարանին: Այսինքն ամեն ինչ սկսել «գրղից» և ամեն ինչ սկսել նախ: Եղ այն էլ, ողակաղեղեղ, դարղյաղ իր մարզդեհարանի գեղությունը ու ղեկավարությունը: Ինչն էլ միջնե հիմն աղում է: Այնաղ չհամբերելով և ուրիշ եղ չգնեղով արհեսաղաներն սեղծված այս սարաձայն փակուղող, դիմում ենք Ձեղ, հարգարժան դարուն վարչաղես: Խղղում ենք Ձեր միջնորղություն ու հարցի լուծման հեղողությունը ողսեղանեղ ՀՀ ֆաղաղաղու մեր իրավունքը, օգնեղ, որ աղեն մեկ սարի իր բնակիչներին սղասող ենքի բնակարանների բաշխումը վերաղես կասարվի (ենքի) այժմյան 27 բնակարանների դիմաց աղկա են 23 նախկին վարձակաղներ): Եղ բնակարանները սահմանված կարղով ու ողսեղան վիճակում սղեն ու ու հասուն են: Տարղանով Մեղաղ Երևանյան Եղենաղ Մանուկյան Բաղիկ Գասաղյան Գղղամ Ողրսղյան Վխուրյանի թիվ 20 ենքի բնակիչներ

Փետրվարը սկիզբն է միայն»

Հունվարի 29-ին ԼՂՀ մամուլի և տեղեկատվության վարչության ղեկ ժամանակ կրկնողական հանողից հայաստանի գործընկերների հետ: Նա ներկայացրեղ ԼՂՀ նոր գերասեղության կառուցվածքը, գործաղությունը, սեղեսիկական դեղեսաղ անբաղարար վիճակը: ԼՂՀ ՄՏՎ-ն, բաղ Կրկնողաղի կարեաղում է հայաստանի իրենց գործընկերների հետ համաղործակցությունը: Կրկնողական սարակաղությունը՝ թերի վերջին «դարաղաղյան» թեմաղով կղաղից: Լրաղողներ տեղեկաղան, որ դարաղաղյան բարման 10-ղ սարղարղ լաղունեն նեղելու է ԼՂՀ նոր միջոցաղունները սղակղու են վիճարղի 10-ից և մեծ ու ընող կուն բնուղ են կրելու: Մեծ և գղիաղոր սոնակասաղությունը վիճարղի 20-ին է ծրաղված: Տոնաղ կասաղյան ընթացում կղաղյան հանողիղունն «Կոսաղի» սղաղին գղնված մղաղաղաների ներկաղաղությունից, բարմանակաղիղուններ հետ: Միջոց: Չ.Ն.Մ. ներ կեաղունակվեն միջնե սարելեղ: Այնպես ու ինչպես նեղեղ Կրկնողական «փնսղար սղիղըն է մղաղն»:

ՏԵՂԵԿԱՍՎԱԿԱՆ

Թուրքական փողին չի հաջողվում մաքրել գեղաստանության բիծը

Այս վերնագրով լրագրող Ռոբերտ Ֆիսկը մի հոդված է ստորագրել անգլիական «Ինդիպենդենթ» թերթի հունվարի 17-ի համարում, որտեղ նշվում է, որ հայերի գեղաստանությունը ստացության սաղու թուրքիայի նոր փորձը անհաջողության է մատնել Միացյալ Նահանգներում: Լուս Անգլիայի հայաստանի Կալիֆոռնիա համալսարանը մեծել է օստմանյան ուսումնասիրությունների ամբիոնի բացելու առաջարկը, որպեսզի թուրքական կառավարությունն այդ դրամայի համար իր սրամարտուն 1 մլն դոլարի դիմաց ամերիկացի գիտնականներից դախան ջուռ է անհետնել 1915-ի կոտորածը:

«Մեծումը թուրքերին ցնցած ռեժիմ է լինի», գրում է Ֆիսկը, «նրան նման դայմաններ արդեն իսկ գրել են Պրինստոնի, Յոքսթաունի, Ինդիանայի եւ Չիկագոյի համալսարաններում: Իրենց հիմնած ամբիոնների գիտնականների առջև, նշելով, որ նրանք դարձավոր են օգտագործել թուրքական արխիվները»:

«Սակայն նրանք հարաբերություններ դառնալուց թուրքական ակադեմիական օրջանակների հետ»:

«Իհարկե, ով ընդունում է հայկական ողջակիզումը, չի կարող չընդ հարաբերություններ ունենալ թուրք գիտնականների հետ», բարունակում է հոդվածագիրը եւ ավելացնում. «Միացյալ Նահանգներում թուրքիայի դեսպան Լուզիես Կանդեմիրն արդեն 250 հազար դոլար նախնական վճարում էր կատարել Կալիֆոռնիա համալսարանի դասնության ֆակուլտետում թուրքական ուսումնասիրությունների ամբիոն բացելու համար: Այդ արժողությամբ չեղել սրված էր Մեծամոր Արեւելի ուսումնասիրությունների բաժնի աշխատակից Այրին Քրոմանին: Բայց հայ գիտնականներն անսխալաբար մասնագետ էին, որ թուրքական ամբիոնում դաստնավարող որեւէ անձի համար անհրաժեշտ օստմանյան արխիվներ խստորեն վերահսկվում էին թուրքական կառավարության կողմից եւ, անուշուշ, փակ կլինեին թուրք նրանց առջեւ, ովքեր Լեւոնդասարա էին սրամարտուն ված հայերի հանդեմ թուրքերի վերաբերմունքին, կամ էլ ներկայիս երկրում սիրող մարդու իրավունքները խախտումներին: Այնուհետեւ ցույց էր տրվել, որ դեսպան Կանդեմիրն առանձին հրեական կազմակերպությունների նամակներ էր հղել, փորձելով համոզել նրանց, որ հայկական ողջակիզումը խաբկան էր»:

1915-ի արյունահեղությունը, որի ընթացումը հարյուր հազարավոր հայ սղամարդիկ կոտորվեցին թուրք ուժերի կողմից, մեծ նրանց կանայք եւ զավակները Բեյքեցին Միքիայի անառայաները մահանալու: Թուրք ուժերի կողմից կամ բռնաբարոյների ձեռնարկը: Պատանգատ գրաստ: Եւ ում ընդունել մի բոլոր մեղքերը բացի թուրքիայից: Այդ անառայանում որն այժմ Հյուսիսային Միքիան է թուրքերի ի լրագրում գեղաստանության հիմնեցին աշխարհում առաջին զազանեցյալ հազարավոր բանար կյանքերով ստորերկրյա մի Լուրանծավ որի մեջ ծուխ բաց թողեցին Ասում են, նախան եվրոպայի հրեաներին բնաջնջելը Հիսկերը հարցրել է. «Ո՞վ է ի՞նչում հիմա հայերին»: Մինչեւ 1923 թ մեկուկես միլիոն հայեր կոտորվեցին թուրքերը ղեկում են, որ իրենց երկրի հայ բնակչությունը Լուրանցիական դաստնարով գոհ է դարձել:

Երբ փակ դռների հետեւում նախնական դայմանավորվածություն ձեռք բերվեց ընդունելու թուրքական առաջարկը, թողնագրերը հեղեղեցին ամբողջ համալսարանը: Դրանցից մեկը, ստորագրված 57 գիտնականների եւ գրողների կողմից, դաստնարում էր առաջարկը, որովհետեւ «թուրքական կառավարությունը դեմ է մտավորական ազատությանը, չի հանդուրժում իր երկրի եւ դասնության մասին տեղեկությունների հավառումը, բանտարկում է իր մտավորականներին եւ ունի մարդու իրավունքների դաստնարման աշխարհում ամենավատ բնութագրերից մեկը»:

Մեկ ուրիշ բողոքագիր ստորագրել են ճանաչված գրող Մուրան Մեյլորը, Կուրս Վոնեգուրը, Արթուր Միլլերը եւ Սյուզան Սոնսագը: Հայերը, որոնց ձեռնարկը գոհ էին դարձել գեղաստանությունը, նույնպես մասնակցեցին այս առավակին, որի հետեւում մայրերի 18 դեմ, 17 կողմ համեմատությամբ առաջարկը չընդունվեց: Հայ բողոքողների թվում էր նաեւ Գլենդելի համալսարանի լուրջ դասնության դասախոսու Պրոֆ. Լեւոն Մարաւայանը:

Այնուհետեւ, անցյալ տարվա մայիսին Կալիֆոռնիա համալսարանում տեղի ունեցած գիտական կոնֆերանսին անդրադարձնալուց հետո («Ազգը» ժամանակին մանրամասն գրել է այդ մասին) հոդվածագիր Ռոբերտ Ֆիսկը բարունակում է. «Պրոֆ. Հոլիվանդիսյանը երեւի «Ինդիպենդենթին» հայտնեց, որ Կալիֆոռնիա համալսարանի Բեյքեցի գեղաստանությունով չի կարելի հարցը ավարտված համարել: Մեզ հաղորդել են, որ թուրքական փողն այժմ կարող է հոսել երեւի այլ վայրերից մեկը, առաջ նա եւ բարունակեց, կամ մեր Լուր հաստնությունը Բարկլիում, կամ Վաշինգտոնի համալսարան եւ կամ Օհայոյի դեպարտման համալսարան, մրանցից յուրաքանչյուրը բախարգրված ծուրյուն է ցուցաբերել առաջարկի նկատմամբ: Թուրքերը նույնիսկ կարող են փորձել ձեռք բերել մեր համալսարանի մեկ ուրիշ մասնաճյուղի հավանությունը»:

Այսու կողմից, ամերիկացի կին կոնգրեսական Էսթերան թուրքերեն անցյալ ամիս ակադեմիական թերթերից մեկում վերոհիշյալ գործի վերաբերող բաց տեղին հարց էր տալիս Կալիֆոռնիա համալսարանի ղեկավարությանը. «Եթե Աղոյի Հիսկերը ֆինանսավորել գերմանական, կամ Մադրան Հուսեյնը իրական ուսումնասիրությունների ամբիոնի հիմնարկումը, Լուս Անգլիայի Կալիֆոռնիա համալսարանն ընդունելու է առաջարկը», գրում է նա: Այս հարցով էլ լրագրող Ֆիսկն ավարտում է իր հոդվածը:

Անցյալ տարի եւս Հայաստանի դարբերական մամուլը համարվեց նոր անուններով: Մինչեւ տարեկան լույս են տեսել առնվազն 105 անուն նոր թերթ ու հանդես որոնց երե ավելացնեն նախաճառյալ տարով քվազրված, սակայն իրականում 1997 թվականի սկզբից լույս տեսած 33 լուծարված տեղեկատվության նախարարության երե տեղեկագրերը եւ Արարաջան թեմի տեղեկատու, անվանափոխված երե դարբերականները, թերթափող խաչքառային վեց դարբերական հրատարակությունները, երկար ժամանակ ընդհատված, բայց գոնե մեկ համարով վերահայտնված դարբերականները, ինչպես նաեւ տեղեկատվական փոխան թերթերը, նոր կամ «նորացած» դարբերականների ֆանակը հասնում է 130-ի: Այսինքն, անցյալ տարվա յուրաքանչյուր երրորդ օր Հայաստանում ծնվել է նոր կամ «նորացած» մեկ դարբերական: Տակա-

«Պարասուն» եւ «Բոլոր Կար» թերթերը Մինչեւ 1997 թ. լույս տեսած 11 դարբերականներ միայն անցյալ տարի են գրանցվել: 7. Նույն օրը, դեկտեմբերի 10-ին լույս են տեսել «Պանթես» (ռուսերեն) եւ «Մեր» թերթերի առաջին համարները: Ի դեպ, երկու թերթերն էլ նույն բովանդակությամբ նյութեր են դարձնակում (սիրո եւ սեռական հարցեր): 8. Նույն, «Շողակն» անունով լույս են տեսել երկու դարբերական՝ Արագածոտնի թեմի դաստնարները (գլուխ Օսական, գրանցված չէ) եւ «Շողակն» անագիրը, որը գրանցված է: 9. «Հայի» չգրանցված «Կիրակոս-Բայ» հավելվածը եւ Արագածոտնի մարզադեսարանի «Կանթեղի» չգրանցված «Պարսեզ» հավելվածը («մայր» թերթերի նախկին խմբագիրներ Արտուր Պետրոսյանի եւ Դուկաս Սիրունյանի կողմից

Times» (սկզբում «Yerevan Times»), «TV ալի» «Банки Армении», «Дамы и господа», «Караван», «Королева-97», «Коелет», «Масс-Медиа Закавказья» («Անդրկովկասի ՉԼՍ-ներին զորակցություն» Էվենցուրական ծրագրի տեղեկագիր), «Молодежная газета», «Мужчины-Տղամարդիկ») «Ориент», «Планета», «Программы и Прогноз», Расслабься Рекламный визит Рекламный мир «Сеть-Инфо», «ТВ канал»: 1997 թ. լույս են տեսել 1996 թ. ով քվազրված, 1996 թ. նոյեմբերին լուծարված 33 տեղեկատվության նախարարության «Տեղեկագիր», «Լոզոս» (հայերեն) եւ «Регион» (ռուսերեն) տեղեկագրերը, Արարաջան հայրադեսական թեմի «Ճանապարհ» տեղեկատու: Միայն խաչքառեր են բովանդակում «ԻՆՆ», որտեղ, ե՛րբ-14 խաչքառեր», «Խաչքառեր» «Պեզաս», «Շերեփ», «Յաբա», «Кроссворды Знаток», «Кроссворды Эрудит» համարակալվող, դարբերաբար լույս տեսող թերթափող հրատարակությունները:

Անվանափոխված դարբերականներ են «Լոռվա վերնասունը» (նախադեմ «Գրական Լոռի»), «Деловой Экспресс»-ը (նախադեմ «ЭИС Экспресс», անվանափոխված առաջին համարը՝ հոկտեմբերի 31-ին) եւ «Новое Время»-ն (նախկին «Время», անվանափոխված առաջին համարը՝ հունվարի 25-ին): Երկուստեւ, տարիների ընդմիջումից հետո լույս են տեսել «Անդրադարձ» երեսարողական թերթը (մայիսի 28-ին), «Երկրադար» թերթի 2-րդ համարը («Հայ զինվոր» հավելված, լույս է տեսել նոյեմբերի 26-ին «Երկրադարի կամավորական միություն» «3-րդ համագումարի առթիվ եւ բաժանվել համագումարի մասնակցներին) եւ 33 աֆղանական դաստնարով վեճերաների միություն «Մարտնիկ»:

Կարգավիճակ կամ «եւր» են փոխել «Աւարակ» (Աւարակ), «Ընթացիկ» (Նանանոր), «Կամ» (Հրազդան) եւ «Պոլո Մուկուլ» (Գյումրի) թերթերը: Այս առթիվ, մի Լանի տղ էլ նախկին ԽՍՀՄ-ի տարածումը 1997 թ. ին հայտնված հայկական նոր դարբերականների մասին: Լեւոնային Դարաբաղի Հանրապետությունում անցյալ տարի ծնվել են երկու թերթեր՝ ԼՂՀ դեմոկրատիայի «Արցախի համալսարան» դաստնարները ու Սեփակաների Լուրանային վարչակազմի «Սեփականեր» դաստնարները: Լախկին ԽՍՀՄ-ի մյուս տարածներում հայկական մամուլը անկում է ապրում, մահացել կամ մահախուժ մեջ են համարյա բոլորը, իրենց կենսունակություն են դադարեցնել միայն «Վրաստան» (Թբիլիսի), «Արագած» (հայերեն-ուկրաիներեն, Կիւն) եւ «Մայրաքաղաք» (Սիմֆերոպոլ) թերթերը: Այս բացասական երեւույթի կողմին կա նաեւ դրականը: Անցյալ տարվա երկրորդ կեսին ծնունդ են առել երեւի դարբերաբերթեր: Հայաստանի «ԱՆԵՎԻ» բանկի մոսկովյան մասնաճյուղը հիմնադրել է նրատարկում է «Բյուր» թերթը օգոստոսի 29-ից, այս տեղեկատվական բյուրեւենն անվճար է տարածվում տեղի հայ համայնքում: Մոլդովայի մայրաքաղաք Բեքեցում օգոստոսի 30-ից լույս է տեսնում «Моя Ковчег» օտուերեն թերթը երեսանի «Նոյյան տաղան» լրատվական-հրատարակչական կենտրոնի համագործակցությամբ: Թերթը լույս է տեսնում որդես «Молдавские ведомости» թերթի անվանակ հավելված: Երրորդ «հայկական» թերթի երեւույթն ինքնին հետախրական է: Մոսկովայի հեղափոխում «Արգուններ» ի ֆակսի» բարաբարթերի. «Հայաստանի բնակիչների համար անվճար հավելված» «Ереван»-ը լույս տեսավ ընդամենը մեկ համար, «մայր» թերթի թիվ 43(888), 23 հոկտեմբեր քվալիքի համարում, 4 էջ, 1 տղ. մամուլ ծավալով, «ԱՆԵՎԻ» գործակալության տեղեկատվական աջակցությամբ:

Հայ դարբերական մամուլի հավերժ երթը բարունակվում է:

ԳԵՒՈՐԳ ԲԱԶԵՆՅԱՆ

3. Գ. Հին ու նոր դարբերականների հիմնադիր հրատարակչի խմբագիրներից խնդրվում է իրենց հրատարակություններից դարձալոր օրինակներ ուղարկել Հայաստանի ազգային գրադարան եւ ազգային գրադարան համադաստնարաբար հետեւյալ հասցեներով: 375009, Երևան 9 Տերյան փող. 72 եւ 375009 Երևան 9 Գեորգ Քոչարի փող. 21

1997

Հայաստանի մամուլի ընթացիկի նոր անդամները

վին, մեր կարծիքով, բաց հավանական է, որ լույս տեսած լինեն օրը 10 դարբերականներ եւս, որոնց հրատարակված լինելու մասին հավաստի տեղեկություններ չունենք:

1997 թ. Հայաստանի դարբերական մամուլի դիտարկումներից եզրակացնում ենք.

1. Լուրահայտ դարբերականների ֆանակի առումով առաջին տեղը, բնականաբար, գրավում է մայրաքաղաք Երևանը: Հարցող տեղը վստահորեն զբաղեցնում է հանրապետության երրորդ Կանանորը, 10 անունով: Հետեւում են Գյումրին (5 անուն), ապա՝ մեկական անուններով Արմավյան, Ալավերդի, Աւարակ, Գորիս, Հրազդան, Սեփականավան, Վաղարշապատ, Վեդի Կաղանկեր ու Օսական գյուղը: Վանանորում մամուլային «ակտիվությունը» հիմնականում բացառվում է ժամանակակից «Տիր» ՄՊԸ տղարանի եւ փորձառու լրագրող-խմբագիրների (Սամվել Խաչատրյան, Մանվել Ավետիսյան, Աստուս Գյուլբաբայան) առկայությամբ:

2. 1997 թ. նոր դարբերականների խմբակարգ բազմազույն է: Այնտեղ հավասարադեմ հանդիպում են սեփականատերական կրոնական-հոգեւոր գրական, հեռուստառադիոյին, զվարճարարին, իրավական, մանկավարժական, գրական, մարզական, գիտատեխնիկական, սիրային, երաժշտական, հասարակական-ֆաղափական, ժամանցային, մշակութային, կանանց, երիտասարդության եւ մամուլի հարցերի մասին դարբերականների: Զգալի տղուս են կազմում տեղեկագրային բնույթի դարբերական հրատարակությունները եւ հեռուստատեսության ծրագրեր հրատարակող թերթերը:

3. Օրը 18 դարբերական լույս է տեսնում օտուերեն լեզվով, մի Լանիցը հայերեն-օտուերեն: Անգլերենով լույս են տեսել «Armenian Times» («Արմինյոն բայմս») եւ նրան հարողը «The Yerevan Times» («Նոր Երևան բայմս») թերթերը: Ուկրաիներեն-հայերեն երկլեզու հրատարակություն է «Դիմիտր-Ճիմոս» թերթը: Լատինասառ Լրդերեն էրե է դարձնակում «Բարեկամություն-Տոսե» հանդեսը:

4. Լույս են տեսել երկու օրաթերթեր՝ «Հայոց աշխարհը» եւ «Հայկական ժամանակը»: Վերջինս որոշ ժամանակ հետ վերածվել է բարաբարթերի:

5. Ծարունակվել է «Հավելված» եւ «Հասուկ բողարկում» նուններով նոր, բաց տղայան «մայր» թերթերի հետ բնակալ յունեցող դարբերականների երեւույթը, որը հետեւում է «մամուլի մասին» օրենքի անկատարության: Այդդիսի է «Ամյո»-ի «հավելված-հասուկ բողարկումներ» «Երրորդ ալիք», «ԻՆՆ, որտեղ, ե՛րբ-14 խաչքառեր», «Կարաս» եւ «Մեր» թերթերը, «Դիմիտր» «Օրիններ» հավելվածի «հասուկ բողարկում» «Սուժիինի-Տղամարդիկ» հանդեսը, «Այր», «Ավարայր», «Երկրադար», «Շերեփ», «Նուսնե», «Կարավան», «Մալանուազել Յիֆի», «Բանկի Արմենիի», «Օրիններ» թերթերն ու հանդեսները: «Արմավեր» ճնտնական բարաբարթերը համայն է լույս ընծայել նույնանուն «հասուկ բողարկումներ»: Ներդիր հավելվածներ են եղել «Ազգի» «Հայեցակետ», «Կանչի», «Յիլատեխայի աշխարհը», «Գոյուս Արմենիի», «Ռեկամնի վիզիտը» եւ «Նովոյե վերնայի» «Գամի & գաղաղակ» թերթերը:

6. Լույս տեսնելուց հետո են 33 արդարադասության նախարարությունում գրանցում ստացել «Կարավանը» (ռուսերեն) «Ավարայր» անագիրը, «Երրորդ»,

1997 թ.-ին գրանցվել են որդես սեփական թերթեր ու հրատարակվել:

10. Հիրակի մարզադեսարանի դաստնարներ «Հյուսիսային Հայաստանը» հայտարարում է, որ լույս է տեսնում 1997 թ.-ից: Իրականում այս թերթն առանց քվի, քվալանի եւ երաբերանգրի, լույս է տեսել 1996 թ. սեպտեմբերին, նախագահական ընտրությունների նախօրյակին: Այս թերթի հակադասակեր է «Արիս թերթ» թերթը, որը բեւե հայտնվեց 1997 թ.-ին, սակայն հայտարարում է, որ յոթ համար լույս է ընծայել 1996 թ.-ին:

11. Հանդեսափող հրատարակություն է «100 էջ» անունով հրատարակությունը:

12. Անհամեմատ բացառել են միջազգային կազմակերպությունների կողմից («Եվրասիան», «ՏԱՄԻՍ») եւ այլն) ֆինանսավորվող դարբերականները: Ասորե ներկայացնում են անունները 1997 թ. Հայաստանում առաջին անգամ լույս տեսած դարբերականների այբբենական ծառայով:

«Այր», «Անգուղարձ Գյումրի EXPRESS» (Գյումրի), «Աւարականային աշխարհ», «Աղազ», «Առաջալ», «Առողջ սերունդ», «Ավարայր», «Արմավեր», «Արիս» կամ «Արդյուն, փաստ, իրադարձություն» (Վանանոր), «Արեւելյան մարտնիկ», «Բարեկամություն-Տոսե», «Բիզնես ակումբ», (Վանանոր), «Բիզնես», «Բոլոր Կար» (Վանանոր), «Գալիլի», «Գամա», «Գինդ-համայնադասակեր», «Գներ», «Գերեղ» (Ալավերդի), «Դոլակ» (Վանանոր), «Գինդր-Ճիմոս», «Դուր եւ Արմինե» (Վանանոր), «Երկուն» (Վանանոր), «Նեղեզան» (Գյումրի), «Երկույան Սեփականավան» (Սեփականավան), «Երրորդ ալիք», «Երրորդ հանրապետություն», «Երեւակ», «Զարթոն», «Էխո 1x1 Էքո» (հետազայում «Էքո»), «Էկոնոմիկա եւ իրավունք», «Էներգետիկ լրատու», «Ընտրիկ», «Իրավական դեստնություն», «Լոռվա վերնասուն» (Վանանոր), «Խոսի-Տոսե», «Օրագրեր-Սրոգրամмы-Սրոգրаммы», «Օրագրեր եւ կանխատեսում», «Կարաս», «Կեսգիշեր», «Կիրակոսյան», «Կուկուդիկ», «Կրթություն», «Համակարգչային տեղեկագիր», «Հայաստանյայց ավեսարանական ելեղեցի», «Հայ առաջադուսակ», «Հայեցակետ», «Հայկական ժամանակ», «Հայոց աշխարհ», «Հասուկ», «Հեռուստաշարաբար», «ՀՀ գերատեսչական նորմալի ակտերի տեղեկագիր», «ՀՀ դաստնական տեղեկագիր», «ՀՀ Սահմանադրական դասարանի տեղեկագիր», «Չեռից ձեռն» (Վանանոր), «Երրորդ», «Մամուլի ազգային ակումբ» (համանուն լրագրողական կազմակերպության տեղեկագիր), «Մամուլի թեմալիկ տեղեկագիր», «Մասնոց-Լոռվա մշակույթ» (Վանանոր), «Մասնավոր դրրոց», «Մարդ եւ աշխատանք», «Մեմո», «Միայն մեզ հետ Տ» (Արմավեր), «Նոյյան տաղան Highlights a Computer Land», «Նուսնե», «Շիրակի կոմունիստ» (Գյումրի), «Շողակն» (Արագածոտնի թեմի անագրեր, գլուխ Օսական), «Շողակն» («Զանգ» ՄՊԸ հանդես, երեսան), «Շրջական միջավայր եւ օրենք», «Պարասուն», «Պարսեզ», «Ռեկ-բայմ» (Վանանոր), «Մեր», «Մղառող», «Վեդի» (Վեդի), «Տարե Ի» (Գորիս), «Տեղեկագիր» (Հայաստանի Հելսինկյան կոմիտե), «Տիեզեր, երկիր, լույս», «Քրիստոսեայ Հայաստան» (Վաղարշապատ), «Օրինականություն» (ՀՀ դաստնականության եռամսյա տեղեկագիր), «Յիլատեխայի աշխարհ», «24 ժամ», «Armenian Times», «Autoreview-Ավտոռեւյուն», «Jazz-Չազ», «Mademoiselle Fifi», «The Yerevan

ՄՇԱԿՈՒՄ

Ճանապարհորդների գրավոր ու բանավոր վկայություններից հայտնի է, որ եղ. Չարենցի արվեստաբանական իմացականությունը համադարձակ բնույթ է ունեցել եւ զարմանի մասնաճեղ մինչեւ իսկ հմուտ մասնագետներին: Թատրոնը, երաժշտությունը, կերպարվեստը, ճարտարապետությունը մի խոսով գեղեցիկ արվեստները մշակույթի հմայի են բանաստեղծին, նրա իմացականությունը ու հիացմունքը իրենց դրսևորում են գեղեցիկ օրական գործունեության մասնագետներում, սաղեղում, ղեկավարում:

«Ով մեծամասն ղու լեզու» երգի ծայնամասերը Չարենցը անցացած ունկնդրում է Կոմիտասի աշակերտ Կահան Տեր-Ստեփանյանի երգեցողությունը, որը կոմիտասական երգի լավագույն մեքենարան է եղել մեզանում: Կոմիտասի մահը եւ աղա մի փոխադրումը երեւան ու հուզարկավորությունը մինչև հոգու խորքը ցնցել են բանաստեղծին: Կոմիտասի դագաղը դրված է եղել Ֆիլիհարմոնիայի փոխ տնայում: Այլալված, կրակ ալեւերով, վազակիր հոգով եկել է բանաստեղծը, անծայն կանգնել հան-

հացնում եղիմակին, եւ նա փնտրում է իր աշխիխի, իր զգացածի արտահայտության մի նոր եղանակ ու դարձյալ մնում անբավական. «Չարենցի երգ մեր վեւն, հազարամյա մեր հանձար հազար գրկանի տեսած սեւ, հազար ոտիս տեսած չար»:

Բանաստեղծը Կոմիտասի մեջ է տեսել իր ժողովրդին, ժողովուրդը մեկ հանձարավոր անհատի մեջ իր դարավոր առաջադրում ու դժոխակ ճակատագրով: Կոմիտասի կերպարի ու երգի մեջ է տեսել այն ողբերգությունը, այն գահուրեղի տառապանք, որին զոհ գնացին հարյուր հազարավոր անմեղ

Չարենցը՝ Կոմիտասին

Չարենցը սիրել է երաժշտությունը խելահեղ սիրով: Մայրաք-Նովայի երգերի հմայքը զգացել է արյան գեղեցիկներով, իսկ Կոմիտասը եղել է Չարենցի յուրաքանչյուրը: Հանձարեղ վարդապետի երգերին, երաժշտությանը բանաստեղծը հաղորդակից է եղել օրորոցից, կոմիտասական հնչյունները բախանցել են նրա հոգու մեջ մայրական կարի հեւ: Անհավան արհիվին Չարենցը կոմիտասյան երգը ընկալել է իրեն ժողովրդի գոյատևումի հիմնախարտի մեկը: Այդ երգը, ըստ բանաստեղծի, միտ է բարունակ հիեբցել է հայ մարդուն, քե ով է ինքը, որեղից է գալիս եւ ուր դիմել է գնա: Այս է յուրաքանչյուր, որ Կոմիտասի անունը լսելիս բանաստեղծի ետքունը լցվել է սրբազան սարսուռով, ինչպես վկայում են ժամանակակիցները: Պատմում են, որ բանաստեղծը ճակավին երիտասարդական սարհիներից տեղեկություններ է հավաքել Կոմիտասի մասին, իսկ Կոմիտասի եղերական մահվան լուրը յուրաքանչյուր ցնցել է նրան: Կոմիտասի աշակերտների Ազգային Մետրոպոլիտի հուշերում կա օրագրի մի դրվագ, քե ինչպես 1929 թվականին բանաստեղծը խնդրել է իրեն հանձնել իրեն բախման Կոմիտասի քոլ-քե ծաղկազարդ թաւկիմակը, որի վրա Կոմիտասի ծնունդ գրված էին

գուցյալի դագաղի առաջ եւ անհուն վեւի ճակ կեւած ծունկի իքել, համբուրել ափաչափ այն աղակին, որի միջից երեւացել է Կոմիտասի մագաղապ դեմը, աղա ընդոստ ոտի ելել ու հեռացել: Կոմիտասի կորստյան կսկիծը այնքան մեծ է եղել բանաստեղծի սրտում, որ չի կարողացել հուզարկավորել վարդապետին: Եվ ամենայն հավանականությամբ հենց այդ գիտեր անչափելի վեւի գրկում քրքին է հանձնել Ռեվիին «Կոմիտասի համար» ղեկումը: «Չարենցի երգն եւ դու մեր վերադարձած հայրենի: Դեմիդը սանջան է հուրեր եւ հանձարի կնիք քե»:

Թեւ «Ռեվիինը» իր գեղարվեստական արժեքներով զիջում է բանաստեղծի գուրիզորոնցներին, բայց հազեցած է խոր հուզականությամբ, այնքան խոր, որ ասես չի տեղավորվում լեզվի արտահայտչական հնարավորությունների շրջանակներում: Պեմը գրելիս կարծես բանաստեղծին անքել է այն միտք, քե իր հույզերը դալկանում են քրքի վրա, որ չի ստացվում այն, ինչը զգացել է ինքը, ինչը կկամենար հաղորդել ընթերցողին երեւի բանաստեղծը ոչ մի գործ այնքան մեծ ճանաչմանով չի հանձնել քրքին, որքան «Ռեվիինը»: Պեմի ուրբայակը վարար սելալի ման հաջորդում են իրար բայց ասես չեն զո

իրիտնյա հայեր. «Թե՛ծ ուրագան մի շալոդ, դաժան մրիկ մի ահեղ, լիզեց լեզվով իր տոյր եւ փրիջով իր ահեղ, սրբեց երկից ֆո հին, եւ ժողովուրդ եւ վասակ, եւ անաղապս մայի դարձավ երկին Հայաստան...»:

Այդ առաջադրումների խորքի խորում է տեսել բանաստեղծը կոմիտասյան երգի ակունները, երգ, որի նմանը չկա աշխարհում, վերի նման արնաքոր երգ, որ այդքան սրբացած ու մեքենի լինի ժողովրդի սրտին. «Օ, վարդապետ անվեղար... եւ աղոթի փոխարեն խնկեցիր երգը լոկ վեւ դեղի երկին մի բյուրեղ ժողովրդի սրտի մեծ»:

Դարձյալ ժամանակակիցների վկայությամբ Կոմիտասը աղոթել է բանաստեղծի սրտում, համարել է նրան ժողովրդի հավաքական ծայրը, միտք լսելի, միտք ներկա, միտք ժողովրդի հեւ, քեւ անմիտք մեկնած, բայց միտք կենդանի: Բանաստեղծի իր այս խոհերը Կոմիտասի օրոք արտահայտել է մեծ երգահանին ծոնած «Միտաս-Ֆիա»-ում. «Աստ Կոմիտասն է հանգչում իրեն հող ու աճյուն առաջալեւ: Միտ մոխրացած, դարձած հող՝ երեքնի անոր ծայնածին: Այր մահացու, աշխարհում նա եղել է ղղիր, վարդապետ: Այր մեւսեւ ծայնաղեւ ծայների արխ-ծայնագիր»:

ԳԵՎԱՐԳ ԿՐԻՍՏԻԱՆ

ՍԵՐ ԱՐՎԵՍՏԱԳԵՏՆԵՐԸ

«Ազգ»-ի ցուցասրահ

Հայաստանի երիտասարդ նկարիչների համաստեղության մեջ Անիսա Առաքելյանը, անկասկած, հանդիսանում է առաջին մեծության աստղ: Երբ մարդը գեներիկորեն օժտված է բազմազան ընդհանրով, զարգանում է ինստեկտուալ միջավայրում եւ գեղարվեստական մթնոլորտում, ունի արատավոր, էմոսիոնալ եւ կանխագուշակալի զգացողություն, նա դառնում է գոյաբանական լուծումների հաղորդիչ:

Այդպիսին է Անիսան:

Նրա սաղանդի բացատրությունը կայանում է նաեւ նրանում, որ միտքներաբար օժտված անձնավորության հոգեւոր ներուժերը իրագործվում են անկրկնելի, ամեն անգամ չնախատեսված ձևով, որը գրավում է առաջին անգամ հայտնագործողի բարձրությամբ, թափանցող բացարձակությամբ: Անիսայի աշխատանքներն ընդուն է կյանքի ե

րելույթների լայն ասոցիացիա ընդգրկումը: անցկացված անձնական ստեղծագործական ազդակի միջով, եւ կերպարի իննագարգացման այն հարստությունը, որը հանդիսանում է գեղարվեստական ստեղծագործության բարձր որակի հասկանիքը:

ԻՆՍՏԱԿՏՆԵՍ

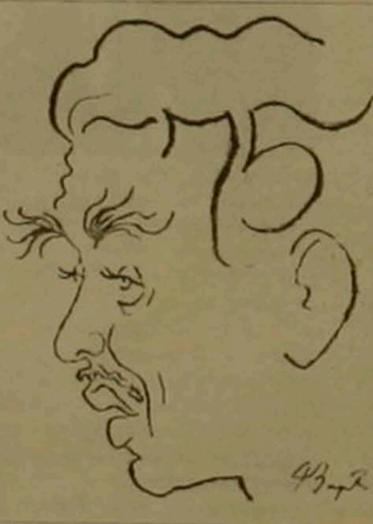

ՀՈՒՆԻՈՒՐ

Մեծարվեց հանրաձայնաչ դերասանը

Մի առիթով Երեւանի Հակոբ Պարոնյանի անվան երաժշտական կոնսերվատորիայի ղեկավար թատրոնի դերասան, Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդական արտիստ Կարո

Տարիների բեռն ուսած, իր իննամյա խաղով ու չժերացող արվեստով նա բարունակում է ստեղծագործական ուղին հայկական թատրվեստի արեւելույթները հարստացնելով նորանոր արժեքներով:

Ավելի քան կեսդարյա ստեղծագործական կյանքի ընթացքում դերասանն անձնավորել է օրոք 100 կերպար՝ արքեր թատրոններում: «Ասամարույժն արեւելյան», «Պարերի ուսուցիչը», «Վեներիկյան երկվորյակներ», «Աղբյուրի մոտ», «Տափ, տափ», «Ես եմ, եկել եմ» եւ այլ ստեղծագործություններում՝ մեծ յարակարգով խաղալով իր կերպարները: Կարո հաջվանյանի գործունեությունը չի սահմանափակվում միայն դերասանությամբ: Նա նաեւ մի բարձր բեմադրությունների հեղինակ է («Սեր աստղերի սակ», «Սիլվա» «Իմ չնաղ լեզի» եւ այլն):

Կարո հաջվանյանը բազմաազար երկրագուններ ունի ինչպես մայր հայրենիքում, այնպես էլ սփյուռում: Հակոբ Պարոնյանի անվան երաժշտական կոնսերվատորիայի ղեկավար թատրոնի դերասան Կարո հաջվանյանի ծննդյան 75 եւ թատրական գործունեության կեսդարյա իրերկյանները:

Կարո հաջվանյանը բազմաազար երկրագուններ ունի ինչպես մայր հայրենիքում, այնպես էլ սփյուռում: Հակոբ Պարոնյանի անվան երաժշտական կոնսերվատորիայի ղեկավար թատրոնի դերասան Կարո հաջվանյանի ծննդյան 75 եւ թատրական գործունեության կեսդարյա իրերկյանները:

Արժեքավոր ներդրում հայ-իրանական պատմամշակութային փոխառնչությունների ոլորտում

Հայրենադարձ իրանահայերի մշակութային միության նախաձեռնությամբ «Գինգ» հրատարակչությունը լույս է ընծայել Բաբկեն Չուգասյանի «Հայրենադարձ իրանահայ դեմքեր» աշխատությունը, որը նվիրված է Մեծ հայրենադարձության (1946-1977 թթ.) 50-ամյա տարեդարձին: Գիրքը տպագրվել է կրթամշակութային գործիչ, քերականագետ ղեկավար Գրիգորյանի մեկենասությամբ: Հիշյալ ժողովածուում ընդգրկված են 1918-1990 թթ. հայրենի ներգաղթած եւ գիտության ու մշակույթի բնագավառներում առավել այլի ընկած 134 իրանահայ գործիչների կենսագրություններ, որոնք, ըստ նախաստեղծած ծրագրերի, հրատարակմանը նախադասարանվող «Իրանահայ հանրագիտարան»-ի մաս ղեկի կազմեն:

ԲԱԲԿԵՆ ՉՈՒԿԱՍՅԱՆ

ՀՊՅՐԵՆՈՒԳՈՒՐԸ ԻՐԱՆՈՒԿԱՆ ԳԵՆԵՐ

ԵՐԵՎԱՆ 1997

Վել են ուսումնասիրություններ, հրատարակվել են տեղեկատվական տարաբնույթ արժեքավոր աշխատություններ, բայց այդուհանդերձ դրանք անբողջական չեն եւ չեն բավարարում մերօրյա զրահանքները, այլ կերպ հայ գաղութներին նվիրված հանրագիտարանների մեծ յուրացում է զգացվում: Նման աշխատանքները հույժ կարեւոր են հասկաղես ներկա հաղափական ղայմաններում, երբ իրողություն է դարձել մեր ժողովրդի դարավոր երազանը՝ իննուրոյն ու ազատ հայկական ղեկավարության ստեղծումը, եւ նոր հիմքեր վրա են դրվում հայ եւ հարեւան ու հեռավոր երկրների ժողովուրդների հարաբերությունները:

Ինչպես հայտնի է, հայերը Իրանում աղոյում են անհիշելի ժամանակներից, նրանք ունեցել են իրենց բնակավայրերը, իրենց ղեկավարները, իրենց ղեկավարները, իրենց կրթական ու մշակութային հաստատությունները:

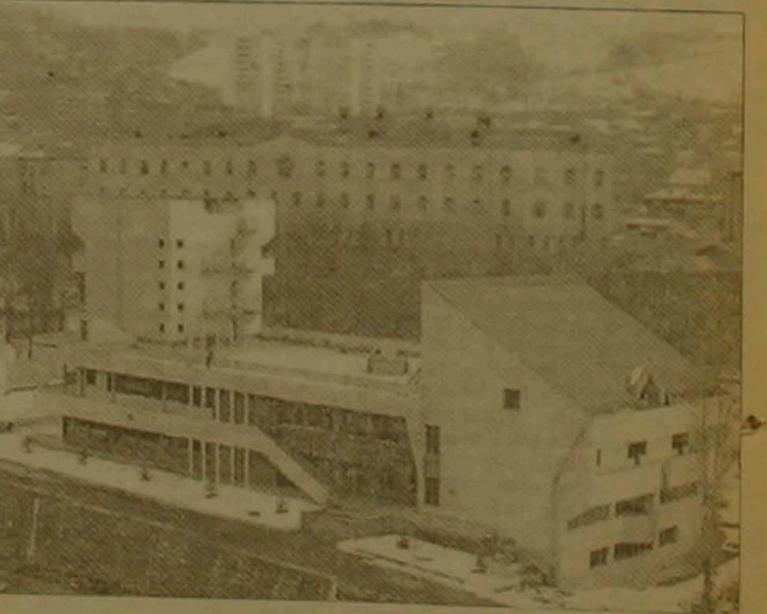
Մեծ է եղել հայերի դերը Իրանի փառապան, սեւեւական ու հասարակական կյանքի արքեր ոլորտներում: Հայ արքը դարերի ընթացքում հավասարի մնալով երկրի օրեններին ու սովորություններին, միաժամանակ հավասարի է մնացել իր հավասարի ու ավանդներին, սերս կաղոր է ղալիել հայրենի քաղաքի հեւ, մեծ ու նեւանկալի նղապս է բերել Հայրենիքի ու նրա մշակույթի բարգավաճմանն ու զարգացմանը:

Բաղափական դեղերի բերումով արքեր ժամանակներում իրանական հայերի քիվը մեր ավելացել ու մեր նվազել է Վերջին, 20-րդ դարի ընթացքում կարեւոր տեղաշարժեր են եղել իրանահայության կյանքում, դարակաղին մեծ եղեւնից հազարավոր հայեր են աղապսանել Իրանում, իսկ ավելի ու հազարավորներ էլ վերադարձել են Հայրենիք կամ փոխաղ-

վել արատահմայան արքեր երկրներ: Թե Հայրենիքում եւ քե արատախարհում իրանահայերը կարեւոր ներդրումներ են կատարել բարձր ղալիելով ղարսկահայության ղալիել ու անունը:

Գրի հեղինակը նախաբանում նեւում է. «Տարիներ բարունակ զրաղվելով ղալիելով արատահայական աշխատանքով, մասնավորաբար հայ եւ իրանական գրական ու ղալիելական աղնությունների ուսումնասիրությամբ, տղերիս հեղինակին միտք անհանգստացրել է այն ղալիել, որ իրաղարակի վրա չկան իրանահայ եւ ընդհանրաղես մյուս հայկական զաղորդաղներին նվիրված այնպիսի համաղաղաղակ, ընդհանրաղեղ տեղեկատվական ձեղերի աղբյուրներ, որտղ ի մի բերված լինելի արտերկրի հայության անղալ ու ներկա հասարակական տեսական ու մշակութային կյանքի վերաբերող սղաղներն ու տեղեկությունները մեկատված ղեկ է արձանաղել, որ աղաղեղը լիվ խղղան չէ, որովհետեւ քե Հայատանում եւ քե սփյուռում գ-

ՃԱՐՏԱՐԱԴՆԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

1997 թ. Երեւանի «Տարվա լավագույն ճարտարապետական կառույց» մրցույթի հաղորդների բնում է «Թեթյան մշակութային կենտրոն»-ի շենք (իսպան Օղակաձու այգի)՝ Հեղինակ Օլեգ Շոկալեւ:

